

GAZDASÁGI ÉS TÁRSADALMI VÁLTOZÁSOK A XIX. SZÁZAD ELEJÉN

1. Háborús konjunktúra

- francia háborúk köv.:
- a kereslet megemelte a mezőgazdasági termékek árát
- köv.: a gabona és a gyapjú kivitele nőtt
- társadalmi következmény: a birtokos nemesség újabb csoportjai kapcsolódnak be a mezőgazdasági árutermelésbe
- kúriák építése, stb.
- de: nagyjából nem technikai fejlesztés, hanem:
- földterület növelése, robotoltatás, háromnyomásos, külterjes gabonatermelés
- korszerűbb nagybirtokok: nyugati, északnyugati területeken – a földesúri majorságokat korszerűsítik: vaseke, vetésforgó, gazdatisztek
- de: a majorságot a földesúr nem tudja növelni, az úrbéres telkek miatt
- köv.: a majorságot a zselléreknek adja ki parcellákban
- rossz utak, drága szállítás, nincs tőke a bérmunkások alkalmazására

2. Devalváció és visszaesés

- fedezet nélküli bankjegykibocsátás következménye: a papírpénz elértéktelenedése
- 1811: devalváció: a papírpénz értékét ötödére szállították le
- 1816: újabb devalváció
- köv.: a földesurakat érzékenyen érintette, de
- a Magyarországon felhalmozott tőkét is elvitte
- Osztrák Nemzeti Bank felállítása: az egész Birodalomban rendelkezett a bankjegykibocsátás jogával
- Napóleoni háborúk vége: az árak csökkentek, a kereslet is
- De: a magyar mezőgazdaság esélyeit javította az osztrák és a csah tartományok iparra való szakosodása – bár: az állandó piac kicsi

3. A nemesség

- nagy létszámú: 6-700 000- nem egységes:
- **főnemesség** – hatalmas birtokok
- korszerű gazdaság: istállózó állattartás, vetésforgó, mintagazdaságok
- fontos államhivatalok birtokosai, országgyűlésen is vezető szerep
- Bécsben éltek, magyarul sokszor nem beszéltek (aulikus)
- Festetics György: mezőgazdasági iskola –Keszthely
- Széchényi Ferenc: 1802. felajánlás a Nemzeti Múzeum létrehozására
- **Középbirtokos nemesség**: vármegyei élet irányítói – a politikai hataloma kezükben van!!!
- Konjunktúra idején: életszínvonaluk nő
- Dekonjunktúra idején: eladósodás, mivel az életszínvonalukat nem akarták csökkenteni, de a majorságaikat korábban nem korszerűsítették
- Gazdasági reformok iránt fogékonyak
- **Kisbirtokosok**: hétszilvafás/ bocskoros
- Armális nemsek: birtokkal nem rendelkeztek, sokszor jobbágytelken gazdálkodtak
- Mesterségeket tanultak: ügyvéd, orvos
- Rendi kiváltságaikhoz ragaszkodtak

4. A jobbágyság

- az ország népességének 70-75 %-a

- differenciálódás folyamata: töredéktelkes zsellérek rétegének kialakulása
- de: a házas zsellérek jó anyagi helyzetben voltak
- egésztelkes gazdák: bekapcsolódtak az árutermelésbe
- mezővárosi jobbágyság: jó helyzet

5. A polgárság

- a városi lakosság számának a növekedése
- városok társadalmi szerkezete:
- kereskedők, céhes polgárság, városi szegények
- ipar, kereskedelem: alig fejlődik az osztrák és a cseh verseny miatt – a megkülönböztető vámpolitika miatt MO az örökös tartományok piaca és nyerasanyagszállítója
- de: politikai, gazdasági szerepe szerény
- főleg német polgárság
- értelmiségiek: állami hivatalok, földmérések, csatornaépítések köv.:
- az értelmiségi réteg létszáma és szerepe is nőtt
- nemesi és nem nemesi (honorácior) értelmiségi réteg kial.